

Nr 114.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1916 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskild ersättning till vissa flottan tilldelade värnpliktiga under mobiliseringstjänstgöring samt en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

Kungl. Maj:t har i en till riksdagen avlåten, den 14 april 1916 dagtecknad proposition, nr 159, vilken blivit till statsutskottet hänvisad, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader, erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 25 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap;

korpral med 20 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap, i den mån särskild ersättning ej redan på grund av kungl. brev den 18 juni 1915 till honom utgått; samt

menig värnpliktig med 10 kronor i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915;

dels ock att de kostnader, som föranledas av bifall härtill, må av marinförvaltningen förskottsvis bestridas av omhänderhavande medel för att framdeles anmälas till ersättande.

Beträffande den av departementschefen i ämnet lämnade utredningen får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I en av herr *J. A. Ingvarson* inom andra kammaren väckt motion, nr 283, vilken jämväl blivit remitterad till statsutskottet, har hemställts,

dels att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader, erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 45 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap;

korpral med 30 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap, i den mån särskild ersättning ej redan på grund av nådiga brevet den 18 juni 1915 till honom utgått, i vilket senare fall han skall äga att uppbära ytterligare 10 kronor pr månad för den tid han åtnjutit dylik ersättning; samt

menig värnpliktig med 15 kronor i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915;

dels ock att riksdagen, för bestridande av kostnaderna härför, måtte bevilja på 1917 års stat ett förslagsanslag av 215,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan innevarande år disponera beloppet.

Ifråga om de skäl motionären anfört till stöd för sitt förslag hänvisas till motionen.

Utskottets
yttrande.

Vid 1915 års riksdag framställde Kungl. Maj:t förslag därom, att vissa kategorier av värnpliktiga vid flottan, vilka på ett särskilt kännbart sätt drabbats av mobiliseringen — nämligen f. d. korpraler samt f. d. 1:a och 2:a klass sjömän, som under mobiliseringen bestritt korprals- eller därmed likställda befattningar — måtte under vissa villkor tillerkännas en särskild ersättning med hänsyn till såväl den mera ansvarsfulla tjänst, de under mobiliseringen fullgjort, som de ekonomiska uppoffringar, vilka de under sin jämförelsevis långa mobiliseringstjänstgöring måst underkasta sig. Nämnda ersättning ansågs böra, för att den skulle komma att utgöra ett verkligt vederlag för dessa uppoffringar, sättas till 20 kronor för månad. Beträffande villkoren för denna ersättnings åtnjutande ansågs lämpligt att uppställa fordran på en tjänstgöring av minst sex månader i följd — d. v. s. utan annat avbrott än tillfällig permission. Då emellertid två månaders tjänst kunde anses behöflig, innan en värnpliktig av ifrågavarande kategorier återförvärvat sådan yrkesskick-

lighet, att han kunde bestrida korpralsbefattning, syntes den ifrågasatta ersättningen icke böra utgå för de två första månaderna av tjänstgöringen.

Riksdagen ansåg sig — med hänsyn till långvarigheten av ifrågasatt varande värnpliktigas tjänstgöring, som i huvudsak varit föranledd av de många vakanserna inom sjömanskåren — böra bifalla Kungl. Maj:ts nyssnämnda framställning; och utfärdades föreskrifter i ämnet genom kungl. brev den 18 juni 1915. Därvid gjordes den begränsningen att den särskilda ersättningen jämt av den värnpliktige åtnjutit krigsavlöning ej finge för månad överstiga ett belopp av 51 kronor, motsvarande lön, dagavlöning och inkvarteringsbidrag, allt för månad om 30 dagar, för stamanställd korpral i 2:a lönegraden vid Karlskrona station. Denna begränsning var föranledd därav att, enligt vad såväl i propositionen som i riksdagens skrivelse i ämnet betonats, ersättningen ej finge verka på sådant sätt, att värnpliktig, som bildat familj, därigenom skulle i något fall erhålla en förmån utöver dem, som tillkomme den fast anställde med familj.

Kungl. förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot av den 11 juni 1915, vilken trädde i kraft den 1 augusti samma år, upptager för värnpliktig, som blivit konstituerad till underofficerskorpral, krigslön med ett i förhållande till tidigare utgående avlöningsförmåner väsentligt reducerat belopp. Genom kungl. brev den 30 juli 1915 bestämdes emellertid, att från förordningens tillämpning tills vidare skulle undantagas värnpliktiga, som före den 1 augusti samma år konstituerats till militär tjänstegrad. I vidare mån ansågs det icke lämpligt att göra undantag från förordningens bestämmelser beträffande värnpliktiga, som konstituerats till militär tjänstegrad. Emellertid har härav blivit en följd, att värnpliktiga, som konstituerats till underofficerskorpraler efter den 31 juli 1915, kommit att i avlöningshänseende bliva sämre ställda än sådana värnpliktiga, som under mobiliseringen fullgjort korpralstjänst och därvid uppfyllt villkoren för åtnjutande av den utav 1915 års riksdag beviljade särskilda ersättningen.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t nu föreslagit särskild ersättning åt sådan värnpliktig, som konstituerats till underofficerskorpral efter den 31 juli 1915. Då värnpliktiga för tjänstgöring i korpralsbefattningar numera konstitueras till korprals tjänstegrad i flottans reserv enligt en den 30 juni 1915 utfärdad förordning, vilken trätt i kraft den 1 augusti 1915, har i sammanhang härmed föreslagits särskild ersättning jämväl för sådan värnpliktig, som konstituerats till sistnämnda

tjänstegrad. På sådan värnpliktig ansågs bestämmelsen i ovannämnda kungl. brev den 18 juni 1915 jämväl fortfarande äga tillämpning. Förhållandena för konstituerad korprals tilldelande av här ifrågavarande ersättning ansågs vara likartade med vad som sagts om värnpliktig, som konstituerats till underofficerskorpral efter den 31 juli 1915.

I samband härmed har Kungl. Maj:t gjort framställning om särskild ersättning åt sådana meniga värnpliktiga, som fullgöra krigstjänstgöring under en avsevärt längre tidsperiod än flertalet övriga värnpliktiga; och har även i detta fall den för ersättningens utgående erforderliga tjänstetiden angivits till sex månader. För menig värnpliktig skulle särskild ersättning utgå endast för tiden efter den 31 december 1915.

Beträffande ersättningens belopp har Kungl. Maj:t föreslagit för underofficerskorpral 25 kronor i månaden, för korpral 20 kronor och för menig 10 kronor i månaden. I herr Ingvarsons ovanberörda motion föreslås respektive 45, 30 och 15 kronor i månaden för nämnda tre kategorier.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att särskild ersättning utgår till värnpliktig under de förhållanden Kungl. Maj:t i förevarande proposition angivit, men har utskottet ansett beloppen böra bestämmas sålunda:

För underofficerskorpral bör den särskilda ersättningen utgå med 40 kronor per månad i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 25 kronor. För korpral bör nämnda ersättning utgå enligt Kungl. Maj:ts förslag för tjänstgöring till och med den 31 december 1915 och därefter med 25 kronor i månaden, dock att på grund av kungl. brevet den 18 juni 1915 redan uppuren särskild ersättning skall i sagda belopp inräknas. För menig värnpliktig anser utskottet den särskilda ersättningen böra bestämmas till 12 kronor 50 öre i månaden. Den särskilda ersättningen bör utbetalas i löneterminer såsom efterskott och därvid beräknas för det antal dagar den värnpliktige haft tjänstgöring i respektive tjänstegrad. Vid beräkning av tjänstgöringstiden för särskild ersättnings utgående må icke inräknas någon del av den värnpliktiges fredstjänstgöring enligt § 27 värnpliktslagen.

Såsom villkor för åtnjutande av i det föregående nämnd särskild ersättning bör därför fordras, att värnpliktig efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader; dock synes denna tjänstgöring under sex månader icke behöva hava försiggått i en följd.

Kostnaderna för åren 1915 och 1916, som föranledas av ett beslut i enlighet med utskottets hemställan, äro beräknade att uppgå, utöver resterande belopp å den av 1915 års riksdag anvisade summan av 75,000 kronor, till ett belopp av omkring 185,000 kronor, alltså omkring 49,000 kronor mera än det i propositionen beräknade beloppet. För bestridande av dessa kostnader torde ett förslagsanslag av 185,000 kronor bära uppföras på extra stat under femte huvudtiteln för år 1917 med rätt för Kungl. Maj:t att för ändamålet under år 1916 förskjuta erforderligt belopp. Utskottet anser sig i detta sammanhang bära uttala önskvärldheten av att redan intjänt ersättning, varom nu är fråga, måtte så snart ske kan till vederbörande utbetalas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 159 och herr Ingvarsons motion nr 283, må

a) besluta, att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst i en följd eller i olika omgångar sammanlagt minst sex månader — häri dock icke inräknad någon del av den värnpliktiges fredstjänstgöring enligt § 27 värnpliktslagen — erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 40 kronor i månaden;

korpral med 20 kronor i månaden för tjänstgöringstid till och med den 31 december 1915, och för tjänstgöringstid därefter med 25 kronor i månaden, dock att på grund av kungl. brevet den 18 juni 1915 redan uppbyren särskild ersättning skall i beloppet inräknas; samt

menig värnpliktig med 12 kronor 50 öre i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915; samt

b) för bestridande av kostnaderna för den i mom. a) här ovan omförmälda särskilda ersättningen på extra

stat för år 1917 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 185,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att för ändamålet redan innevarande år förskjuta erforderligt belopp.

Stockholm den 23 maj 1916.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. J. G. Swartz, S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, H. F. Lamm, H. H. K. Ericson, C. G. Ekman, J. Nilsson, O. Bergqvist, K. A. Malmberg, A. R. Rooth* och *J. S. Almer* samt

från andra kammaren: herrar *F. V. Thorsson, H. Andersson* i Skivarp, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist, E. A. Nilson* i Örebro, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund, J. Ström, A. Anderson* i Råstock, *G. A. Molin* i Södertälje och *J. Olofsson* i Digernäs.
